

ІСТОРІЇ ПРО ТЕТЯНУ АРКАДІЇВНУ БАЛАБУШЕВИЧ

Семинар у Тімсі, я запізнилась на традиційну переключку, тому коли дійшли до кінця списку, перебиваю і кажу: «Вибачте, Біла теж є». Тоді Тетяна Аркадіївна гучно відповідає: «Біла є — УРААААА!». І після цього я цілий день ходила з посмішкою. Мабуть, так на семінарі мене ще ніхто не зустрічав :)

А ще дуже добре пам'ятаю її любов до картографічних матеріалів. І допитливе: «А де це ви взяли таку симпатичну карту?».

Аліна Біла, бакалавр 2024 року

***

Тетяна Аркадіївна на лекції з курсу «Візантія, Балкани та Центрально-Східна Європа». Переключка. Доходить до прізвища «Заболоцький» і на всю аудиторію — «Заболоцький!». Аудиторія сміється, виправляє її. Виправляється й вона сама. Наступний тиждень. Знову лекція, знову переключка. Заболоцького немає. ТА, жартома: «Образився, що я його Заболоцьким назвала».

Володимир Лісничук, бакалавр 2024 року

***

«Коли я була молодою, — казала Тетяна Аркадіївна, — я була виграла конкурс, скільки всього можна зробити за допомогою шпильки для волосся». На цих словах вона видобувала зі своєї високої зачіски дві шпильки і вправно пришпилувала до дошки карту Центрально-Східної Європи. Її фрази, її голос, її інтонації творили атмосферу. Це була легка атмосфера. З нею було легко.

Тетяна Аркадіївна переконувала взятися за якусь авантюру саме через стратегію, що все не так і складно, як здається на перший погляд. Наприклад, коли я на другому році писала у неї курсову про Галицький сейм, вона наполягла, щоб я читала літературу не лише українською, а й польською мовою. На моє несміливе заперечення, що я не знаю польської, вона тут-таки дістала аркуш паперу, написала кілька буквосполучень із транскрипцією і відправила мене читати польські детективи. Через місяць я вже їздила у Вернадку замовляти польську літературу до своєї курсової. Рівень моєї польської, звісно, був дуже так собі, але головне, що в той нехитрий спосіб Тетяна Аркадіївна допомогла мені поборовати страх перед новим і невідомим.

Але були і принципові моменти. З часів курсу «Історія Центрально-Східної Європи» ми знали:

якщо тебе розбудять серед глибокої ночі і спитують, які складові формують королівство Чехія, і ти не відповіси чітко й безкомпромісно — королівство Богемія, маркграфство Моравія і князівство Силезія, то пропаща ти людина, і немає з тобою про що говорити.

Вона любила традиції і творила традиції. Хто бував на урочистих засіданнях до Дня народження кафедри 13 січня в докарантинну добу, пам'ятає, як її стараннями щороку на це засідання гордо впливав начинений так, що аж лускав, 10-кілограмовий «гіндик». Казала: «Ви ж дивіться мені, як мене не буде, щоб на День народження кафедри пекли гіндика». Я ніколи не пекла «гіндика», але давно печу за її рецептом паски. В кінці рецепту написано: «Довкола не триматися і не сваритися, бо паска не вийде». Я не пам'ятаю, щоб вона взагалі коли-небудь сердилась і сварилась всерйоз. Напевно, тому у неї все виходило.

*Тетяна Григор'єва,
доцент кафедри історії НАУКМА*

***

19 жовтня 2023 року.

Сьогодні 40 днів, як не стало Тетяни Аркадіївни. Після тієї трагедії я прочитала багато текстів про неї, і найбільше зворушує навіть не така абсолютна заслужена увага до такої людини, а цілковита правдивість усіх цих слів. Таки вона для багатьох сприймалася дуже по-схожому, усі запам'ятали її справді безмежну доброту, людяність, відданість науці і віру в студентів, вона завжди казала, що ми молодці і у нас усе вийде.

Колись я приїхала на другому курсі додому і розповідала новини з навчання. Розказувала, що молоді викладачі часто вкрай вимогливі, натомість добре, що в нас є Тетяна Аркадіївна. На що мені сказали: «Всі молоді спочатку такі, твоя Балабушевич, може, також була такою ж, а з роками подобріла». Тоді я подумала: «Ні, от Балабушевич, вона точно такою народилася!», я щиро не уявляю нашу Тетяну Аркадіївну суворою викладачкою, яка б тримала в страху всіх студентів чи була б безкомпромісною з ними, все-таки, гадаю, її безмежна доброта була з нею завжди.

Вона дуже любила, коли в Тімсі ми ставили фото на наші «кружечки», і там світилися не просто дві літери. Вона завжди з радістю говорила, що рада бачити наші «усміхнені кружеч-

ки». До того ж часто Тетяна Аркадіївна заходила на ту платформу ще за півгодини до початку занять і кудись відходила, ймовірно, навмисно не вимикаючи мікрофон, бо ж коли хтось заходив і вітався з нею, попри вимкнену камеру було зрозуміло, що вона віталася у відповідь десь ледь не з іншої сторони квартири, але виявити в такий спосіб повагу до студента було обов'язковим для неї.

Як тему однієї з письмових робіт на курс «Історична географія України» Тетяна Аркадіївна задала нам написати рецензію на фільм «Хайтарма». І в кращих традиціях третина з нас здали цю роботу вже після 12-ї ночі (хто глибоко вночі, хто зранку). В обід наступного дня Тетяна Аркадіївна абсолютно з гумором почала аналіз цих робіт зі слів: «Ви думаете, я не бачила, що ви понадсилали мені свої роботи вже після дедлайну, по-хорошому я б мала їх не приймати, але куди вас діть, я завжди приймаю». У цьому була вся вона.

Вона жила своєю роботою і віддавала всю себе Могилянці, ми часто ледве виживали з двома–трьома парами на день, натомість вона щодня тягла на собі набагато більше і не жаліла себе до останнього. Коли ми прощалися з Тетяною Аркадіївною, була дуже погожа погода, сонце світило і дуже гріло, як сказав її товариш: «Погода повністю така ж, якою була пані Тетяна». Колись вона на лекції з «Історичної географії України», а отже точно вже восени чи на початку зими, суворо наказувала нам тепло вдягатися і берегти себе, щоб ми не похворіли, переживала за нас по той бік монітору і, власне, і в день прощання, можливо, десь там переймалася, щоб ніхто з нас не змерз, бо ж честь такої рідній і дорогій викладачці прийшло тоді віддати дуже багато студентів та випускників...

Вона часто казала фразу «коли ви підроснете», і в такі моменти ми по-доброму відчували себе якимись малюками або ж принаймні не такими дорослими, якими годиться бути на наші роки. Більшість викладачів називають нас на «ви» і ставляться до нас як до дорослих людей,

натомість із Тетяною Аркадіївною ми завжди мали змогу відчувати себе дітьми...

Ті моменти, коли на лекції Михайло Володимирович зупинявся і говорив компліменти у бік Тетяни Аркадіївни, були безцінні і зворушували до глибини душі. Як він називав її «золотом кафедри історії», як казав, цитую: «Поки доцент Балабушевич вийшла, скажу їй комплімент, бо так вона сердиться, але це ж правда, такого спеціаліста в Україні, як вона, немає», як згадував якийсь локальні теми і додавав: «Ну це, звичайно, краще розказала б доцент Балабушевич, вона в тому знається більше, ніж ми всі разом взяті». Що характерно, про її досягнення, мабуть, у 90 % випадків, ми дізнавалися саме від Михайла Володимировича, бо вона була насправду дуже скромною і якщо вже й говорила про себе на лекції, то хіба що в контексті якихось давніх життєвих історій із незмінною самоіронією.

Може неправильно, але наступні слова хочу написати у формі звернення.

Тетяно Аркадіївно, ми Вам усі вдячні за те, що Ви були у нашому житті, за Вашу поблажливість, за Ваші смішинки й історії. Особливо запам'яталося про бібліотеку Арізони, як «ще молода Балабушевич каталася на спеціальній машині по бібліотеці і бачила величезне книгозховище, в якому боялася застрягнути». Коли було потрібно, Ви могли гарно вичитати за погано підготовку до семінару, але на наступне заняття характерно про це забували і хвалили в десятки разів більше.

Тетяно Аркадіївно, на останок я хочу, щоби Ви були спокійні: Ви нас багато чого навчили і багато чого нам відкрили, але головне ми запам'ятали точно: «АВСТРО-УГОРЩИНА ІМПЕРІЮ НЕ БУЛА!» Нас завжди смішило когось підловлювати на цьому огріху, бо ж нас Ви підловлювали на ньому безпощадно і могли спокійно зупинити доповідача, щоби сказати про це. Коли ж нещодавно хтось знову так сказав, звична усмішка в цьому випадку зникла. Пам'ятаю все Ваше добро і віру в кожного з нас.

Богдана Дерши, бакалавр 2024 року